

Show me the money

גם בשוק האמנות יש סטארט־אפים ואנג'לים, סוכנים ומתווכים, וכולם חיים בתוך מסגרת אחת. "גלובס" הפגיש את השחקנים הראשיים בשרשרת המזון של עולם האמנות כדי לבדוק איך מתגלגל שם הכסף. כך זה עובד באמת / **חגית פלג־רותם**

העבודה "ילדה יפה" של שי עיד אלוני (צילום: יח"צ)

ב שנה רבע תלשע בערב, אחרי כמה שעות של אירוח משלים ושיחה נעימה, רבת משתתפים סדר תירוש מונח על רגליו בקיצור רוח ניכר. אם אמנו רוצים להספיק לקנות מהוה זה חייב להיות בשמיים, הוא משיב למכסה התמנה של דגה חסון, תו ורגו וארזת חממת האמנים שתקיים תחת השם ART-ST. יעיתו: ערב הפתיחה הרגוע, למוזמנים בלבד, של יריד האמנות "צבע טרי".

הסביבה הבהולות בשעות שלפני הפתיחה כבר היו כמה "סיבובי VIP" בחללי תצוגה, תירוש, אספן ותיק המכון את תשומת ליבו בשנים האחרונות לאמנים צעירים ולא ידועים, רוצה לתפוס אותם לפני כולם. השיחה בינינו מקיפה למעשה את עולם האמנות מכל צדדיו - החל באמנים - שבוכותם מתקיים למעשה ה"עולם" הזה עבור בחממה המשמשת כ"אנג'ל" ומשקיעה באמנים צעירים כסוג של סטארט־אפ: מגיש לגלריה, הויצגת את האמן, משקיעה בפתוח עסקי ובחולף הקריירה שלו, ובניסיון לפתוח בפניו שוקים בינלאומיים ולהספיק בית המכירות והמוכרות - יריד המסחר שבה עוברת "צירות אמנות מיר ליר לפי תנאי הביקוש וההיצע האמיתיים בשוק, וגם לעיתונות, המלווה את שוק האמנות ומרווחת, מי מציג ואיפה, מה נמכר ובכמה, יש תפקיד בורה.

מניה להשקיע בה

בתשוע כלונה מתייצבים בשערי נגל יפו, לפתחת הייר, האמנו לא לבר, בלשון המעטה. הצפית הרבה בערב הסגור מעידה על רמת הסקרנות שמררת אמנות כיום בקרב אנשי עסקים, בעלי הון, אספנים, אצילים, אמנים, עסקנים וכל מי שמבין עניין, כולם שם. בקורות ארוכות (סימן "מכור") צבט מכל גבר, עבודת אור ענקית מוקנית על כל הקור הוהיגני של האגו 2, הגלריסטים עובדים קשה, וקומת האמנים העצמאיים התרגשות רבה. שם מציגים 66 אמנים שאינם מוצגים באופן רשמי על גלריה, ובהם גם כמה מאמני החממה של תירוש.

החממה היא חוליה חרשה ב"שרשרת המזון" של עולם האמנות. גוף אספני שמבד אחד תומך באמנים בתחילת דרכם באמצעות רכישת עבודותיהם וייצוג מקצועי, ומצד שני משיב את ערך העבודות - בעצם שיוכחן לרוסוף מוכר ומכובד, המשאיל עבודות למוזיאונים, משתף פעולה עם גלריות ומציג תערוכות שבהן האמנים נחשפים למעגל נוסף של אספנים ואצילים.

חלק מאמני החממה, שרוקפה רק לפני שנה, החלו בניתיים לעבור בחוה עם גלריות. אחד מאלה הוא שי עיד אלוני, המצטרף לשיחה. אלוני, 36, למד לתואר ראשון באדריכלות פנים במכללה לימינה וכבר אז החל לעסוק באמנות. בתואר השני כבר פנה ללימודי אמנות באוניברסיטת חיפה, למרות שכבר 10 שנים הוא עוסק באמנות כמקצוע.

"אני עדיין לא חי מאמנות", הוא מודה. "הו מניה שאני כאמן משקיע בה במשך 10 שנים ועדיין לא יודע אם הפירות יהיו משפקים". להשלמת פרסמו הוא מלמד אמנות, מנו אמנים רבים בישראל. כשנתיים האחרונות החל אלוני לכתוב בשנה להציג במסגרתו כמו "TILV", ביתו הולנד רובינשטיין ומרואת חיפה. חלק מהשיחה אלי ניתן לרקוח לכתוב "אפקת החממה" של תירוש. האחרונה החל לעבוד עם גלריה בירושלם, הוא מציג מיצב פיסולי מרשים בבית ST-ART במקביל לעבודותיו הנוצנות בביתו הגלריה בירי "צבע טרי".

עוד, נורה, מנהלת גלריה בירושלם, מסביבה כיצד מתחלקת העבודה בין האמן, החממה והגלריה. "העבודה של הגלריה היא לא רק החלל והפרסנת

האמן < שי עיד אלוני

- מחיר עבודה בתחילת הדרך: 1,500*800 דולר
- לאחר משבר שנות פעילות: 2,500*4,000 דולר

הגלריסטית < עדי גורה

- שיעור חלוקת ההכנסות עם אמן מתחיל: 50%
- עליות הבלוטות של האמן משנה את ההסכם עמו

ההשקעה עם ערך סנטימנטלי

תירוש היה אז, לפני שנתים, בבקורת מנפה בחייו האישיים והמקצועיים, מה שתרם רבות להחלטתו להפוך את התחביב למקצועי "עובדי קריירה בבנקאות בת 10 שנים, שבמלחכ יחית אספן - רכשתי בקיעי ררך גלריות ומעט שירות אמנים. כמעט כל מה שקניתי הוחיח את עצמו והאמנים המשיכו להיות בולטים ומשמעותיים. החלטתי למקעה את האספנות - מתוך הבנה של

חזון: "שם המשחק הוא מסחר. כלונה עוסקים במסחר בסופו של דבר. האמנות מחליפה ידיים והכסף עובר בגלריות, בירידים, בחממה - גם בית המכירות להשקיע ולתפוס את הטרנד"

שוק האמנות, עניין ההתפתחות של האמן, מחירים והשווי מכפילים, שעורו לי להעריך מה סכוייו ואיפה הוא חולך להיות בעוד 10 שנים.

<p>באמנות אין "מחירון" השוק תלוי באופן מוחלט בכיחוש האמיתי של האספנים והמוסדות המציגים, אך יש שוק מודיעין טוב</p>	<p>אמן מתחיל</p> <p>1,500*2,500 ד' 2,500*1,500 ד'</p>	<p>אמן שעובד עם גלריה</p> <p>3,000*4,000 ד' 3,000*4,000 ד'</p>	<p>אמן בוגר בישראל</p> <p>20,000*20,000 ד' 20,000*20,000 ד'</p>	<p>תקרת תרבותית</p> <p>20,000*30,000 ד' 30,000*20,000 ד'</p>
--	--	---	--	---

המקצוע < סרן תירוש

- ראיית האמן כסטארט־אפ
- תמיכה באמנים בתחילת דרכם
- לאמנות רכישת עבודותיהם וייצוג מקצועי

האוצרת < דנה חסון

- שיתוף פעולה עם הגלריות, כולל תיאום המחירים לעבודות האמן
- המכירה משיבחה את הערך של האמן

ההשקעה עם ערך סנטימנטלי

תירוש היה אז, לפני שנתים, בבקורת מנפה בחייו האישיים והמקצועיים, מה שתרם רבות להחלטתו להפוך את התחביב למקצועי "עובדי קריירה בבנקאות בת 10 שנים, שבמלחכ יחית אספן - רכשתי בקיעי ררך גלריות ומעט שירות אמנים. כמעט כל מה שקניתי הוחיח את עצמו והאמנים המשיכו להיות בולטים ומשמעותיים. החלטתי למקעה את האספנות - מתוך הבנה של

איש המכירות < דב חזן

- שיעור אמנים צעירים בחלק ב', הוול, של 20%
- מתחיל עבודות בחלק ב' במאות בודדות ועד 2,000 דולר

אני יודע שחלק מהאמנים יהיו השקעה מנוכרת. צריכים ללכת לבעור במלצרות, אני רואה כוה גם סוג של שיתוח, כי באמנים האלה גם מייצגים את שישל שאר האמנות הבינלאומי.

על ה"יצנות" שבמקרים החממה מעיר ניגו של תירוש, רב חזן, עליון של בית המכירות והמוכרות תירוש: "מכמלא את הצואת את המכף על אסוף אמנות ועכשיו הוא אסוף אמנות כל מבור, כד, גם כאשר **מה שהופיע על ידי המנהלים בבנק?**" תירוש: "מכליח", ורוקף לרוח הארוך אני בטוח יותר. בחוה הקצי' יש מה הרבה השקעה, לי חברות סוכנים יותר מוקף אסוף. סיכונים מירד יש."

"איך קובע במשתנה הזה של מחירי עבודות" ל"מכור וו לא מילה גסה, אומרת דנה חסון, האוצרת את העבודות של האמנים. מכנסים אותם למכור וו משיב את התיך של האמנים, מכנסים אותם לאספנים, מכנסים להם כסף ולאספנים אמנות טובה."

תירוש: "בגידע' לטווח אמנות, אני לקיתי כסף אמיתי של רכשתי עבודות לאסוף שלי. אני פועל לא רק מתחור, אלא באמת באמון באמנים האלה.

בקצה השני של עולם האמנות נמצאים מתי המכירות והמוכרות. אליהם מנתיע "צירות אמנות עשכבר היו דני האספנים, ומחור הופ' לרעוד גלוי ופוכבי. חממת האמנות ART-ST שולדת הודעת לבת המכירות המשפחתי תירוש, בבעלות רב חזן ואחיו אורנה - אחותו של סרן תירוש. במכירות האמנות האחרונות הקישי בית המכירות מקום מיוחד למקבץ עבודות של אמנות אורבנית, של אמני רחוב כמו "הו חפ' רדיוו סנס", שאנר תירוש.

הרוקף אמנות הירוש' הניעה לבתי אספנים. זה לא נראה מוזרי

חזן: "זה לא מוזר. שם המשחק הוא מסחר. כולנו עוסקים במסחר בסופו של דבר. האמנות מחליפה ידיים והכסף עובר - בגלריות, בירידים, בחממה - גם בית המכירות עושה ניסיונות להשקיע ולתפוס את הטרנד. כך עשינו עם האמנות הסינית, ובכלל זה - אמנות מכניסיה גם אמנים חרשים, שבאים אלינו ומכנסים למכור את עבודותיהם."

זה חלק מפרסותו השוק?

50% מהפריטים שאמנו מוכרים הם תזכנות חרשה. חושנת היא חלק מדרורים שאמנו יודעים לעשות. אם יהיו חילקים רק על האמן הסוה יהיו אולי יותר מוערפים, אבל מתיים שמעמם. ב-1995 עשינו לראשונה בארץ מכירות של צילום בשיתוף

תירוש: "החלטתי למקצה את האספנות - מתוך הבנה של שוק האמנות, התפתחות האמן, מחיריים וחישובי מכפילים, שעזרו לי להעריך מה סיכוייו ואיפה הוא הולך להיות בעוד 10 שנים"

עם גלריה לימבוס ליצילום. מכרנו רועי קופר, נלעד אפיר, מיכל רובנר - או העברות נמכרו ב-2,500*4,500 דולר. היום זה שוה פי עשרה. [מכונן שויו גם כאלה שלא נמכרו].

איך זה משתלב בשוק המושני?

"זה לא השוק המשני, זה השוק השקוף, אני חושב שבתו המכירות הוראים יותר עבודות מכל הגלריות והמוזיאונים ביהו. מניעה אלינו סוחרה גם של אמנים צעירים. בכל קטלוג, בחלק השני והחול יותר של כל מכירה, אמנו מציגים אמנים פחות מוכרים. מחורי העבודות עד 2,000 דולר, יש גם במאות בודדות ואפילו מחורי מינימום."

במה ואך אתה בוח?

חזן: "אני לא מנסה להיות אציל ולא מנהל אמנות. אמנות כצוות מקצועי'ים את מיטב

אמנם אין "מחירון", אך יש טווח מחירים סביר. אמן מתחיל, כגון אקרידה לאמנות, ימחרת עבודה גדולה ומשמעותית בין 800 ל-1,500 דולר, עד 2,000 דולר. גוברים רבים יותר ממוענה. מחורי העבודות של אמן בקניעה על-פי הביקוש, על-פי שוק הפעילות שלו ובארץ המחרים נחשבים למוכרים יחסית לאירופה והארצ'ה, ועל-פי רמת הירוקה שהצליח לצבור עבודת אמנות של סרן תירוש תגיע ל-2,500 דולר עדי על 4,000 דולר. במקרים ירורים "שלב החממה מקביל לאמנים העצמאיים אבל כבר יש בית ואספן שנתון גם החרת, כך שהמחירים יגיעו לכיוון 3,000-3,500 דולר", משי'ים תירוש את התמונה.

ואכן שרתו גלריות?

חזן: "אמנו לא מתחרים בגלריות מבחינתו זו החרה חזן נפלא. יש לנו אנטרס משותף ועבדור בשיתוף פעולה, כילה תיאום המחירים לעבודות האמן."

אבל אנגליה צריכה לקבל את התה של תירוש?

חזן: "הי'הי' של חלוקת שוה בין הירד והתמנה. אבל זה חולקת הדרך יותר מקובלת לחוקה של 50% מהמכנסות, אבל עם עליות הובילות של האמן - שנתגלריה צריכה אותו לא פחות משרוא צורך אחת, או גם ההסכמים גיימנים."